

1. Obiekt

PAWILON OGRODOWY - MONOPTER

w zespole rezydencjonalnym

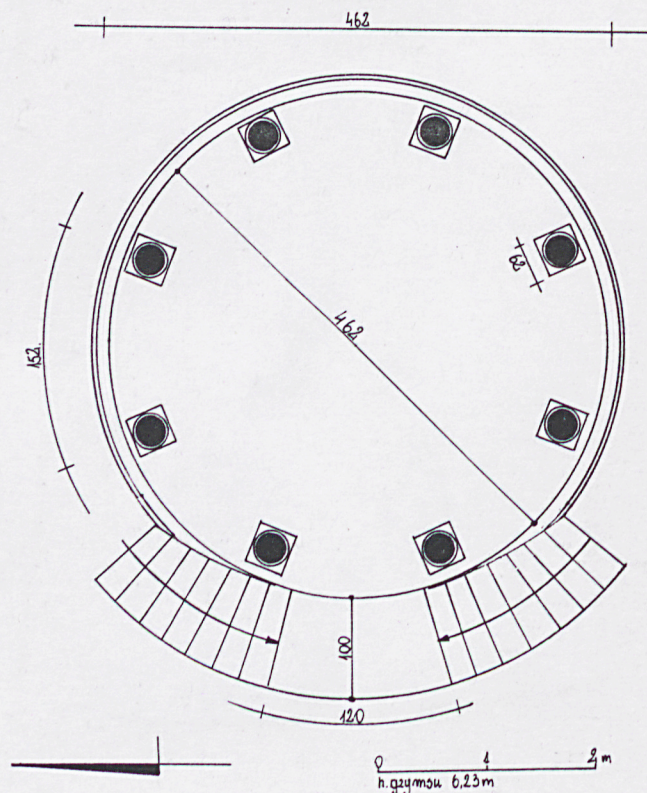
2. Czas powstania

ok.1795-1800 r.

3. Miejscowość

DOBRYCZA

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Dobrzyca ul.Pleszewska 5 a
63-330 Dobrzyca

nr hipoteczny .....

lub. ewid. gruntów .....

5. Przynależność administracyjna

wielkopolskie
województwo .....
powiat Pleszew
gmina ..... Dobrzyca

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Dobrzcia, Dobriczia,
Dobrzicza, Dabberschutz

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975 r. 1.01.1999 r.

województwo ..... kaliskie

powiat .....

8. Właściciel i jego adres

Muzeum: Zespół Pałacowo-Par-
kowy w Dobrzycy, ul.Pleszew-
ska 5 a, 63-330 Dobrzyca

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

848/wlp/a
Nr ..... 82 ..... data 21.02.1964r.
5.10.2011

Klasycystyczny pawilon ogrodowy-monopter wzniesiony został między 1795 a 1800 rokiem wg projektu Stanisława Zawadzkiego dla generała Augustyna Gorzeńskiego herbu Nałęcz. Stanisław Zawadzki zaprojektował również pawilon ogrodowy-panteon a także ukształtował elewacje pałacu dobrzyckiego. Pawilony te ustawiono w parku krajobrazowym o cechach romantyczno-sentymentalnych, uformowanym przez Giencza lub Langa.

Dobrzyca położona jest w odległości 9 kilometrów na południowy-zachód od Pleszewa. Jej część centralną tworzy czworoboczny Rynek przecięty obecnie szosą Pleszew-Koźmin. Przy jego zachodnim obrzeżu położony jest kościół parafialny pw. św. Tekli z 1778 r. Zabudowę północnej, południowej i wschodniej pierzei Rynku tworzą murowane domy mieszkalne wzniesione w zdecydowanej większości w k. XIX w. i na początku XX w. W pierzei wschodniej przy wylocie ul. Pleszewskiej zachował się do tej pory zabudowa z początku XIX w. dawniej z tzw. stanem. Po południowej stronie ulicy Pleszewskiej i obejść przy Rynku rozciąga się rozległy zespół rezydencjonalny oddzielony ulicą Ostrowską i stawami od osiedlu folwarcznego zwanego Augustynowo. Do 1974 roku naprzeciw głównego wjazdu do zespołu rezydencjonalnego po północnej stronie ulicy Pleszewskiej znajdowały się klasycystyczne stajnie. Ewidencjonowany pawilon ogrodowy-monopter zlokalizowany jest w północno-zachodniej części parku krajobrazowego o cechach sentymentalno-romantycznych, na wysepce zachodniego stawu. Staw ten ciągnie się do pałacu. Od strony południowej na wysepkę prowadzi mostek. Wysepka obecnie niezadrzewiona od północnego -wschodu z wybrukowanym nadbrzeżem i w otoczeniu pawilonu ustawionego w części północno-wschodniej. Na terenie parku oprócz pałacu i ewidencjonowanego monoptera zachował się do tej pory także drogi pawilon ogrodowy w formie panteonu i grota przy stawie północno-wschodnim, w latach 90. XX wieku wyremontowana i nadbudowana ze zmianą pierwotnego sklepienia. Po południowej stronie pałacu znajduje się oficyna ob. siedziba administracji muzeum a do 1963 r. w północno-wschodniej części parku stały sztuczne ruiny w formie tzw. kasztelu.

MATERIAŁ:

Ściany murowane z cegły ceramicznej, na zaprawie wapiennej, od zewnątrz tynkowane; kolumny: bazy kamienne, trzony murowane z cegły, tynkowane.

14. Kubatura 136m ³	15. Powierzchnia użytkowa 15m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Pawilon ogrodowy	17. Użytkowanie obecne pawilon ogro- dowy
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) <p>W sierpniu i wrześniu 1959 roku przeprowadzono remont kopuły. Częściowo wymieniono wierzchnie odeskowanie i wymieniono pokrycie. Pokryto blachą cynkową. W końcu lat 70. XX w. zamurowano otwór drzwiowy do piwnicy. W połowie lat 90. XX w. rozpoczęto gruntowny remont. Wyczyszczono podpiwniczenie, odtworzono dawny otwór drzwiowy i świetlik. Wykonano nowe tynki w strefie podpiwniczenia. Wykonano nowe metalowe drzwi wejściowe <u>z wtórnymi elementami dekoracyjnymi odwołującymi się do symboliki masońskiej. Przerobiono schody wejściowe z kamiennymi stopniami. W miejsce dotychczas istniejących osmiu stopni wprowadzono siedem stopni (tak by ich liczba nawiązywała do symboliki masońskiej).</u> Po wykonaniu prac w strefie podpiwniczenia roboty remontowo-konserwatorskie zostały przerwane.</p>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Pawilon ogrodowy zasadniczo w stanie złym, z wyjątkiem jego dolnej, podpiwniczonej części która została wyremontowana w latach 90. XX w. Remont ten został jednak przerwany a obiekt zabezpieczony przed dalszą destrukcją; zachowano też drewniane rusztowania. Obecnie brak podsufitki i deskowania, ogniskowo zawilgocone drewniane elementy konstrukcyjne kopuły i belki. Niewielkie pęknięcia bębna, ubytki w tynku i detalach wystroju. Ubytki w pokryciu kopuły	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie <p>W trybie natychmiastowym przystąpić do dalszych (przerwanych) prac remontowych.</p>			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

Muzeum: Zespół Pałacowo-Parkowy w Dobrzycy, ul. Pleszewska 5.
 -zdjęcie z ok. 1930 r., zdjęcia z lat
 80. i 90. XX w.; inwentaryzacja, projekty remontu, dziennik budowy,
 korespondencja urzędowa
 Archiwum Służby Ochrony Zabytków, Oddział Zamiejscowy w Kaliszu:
 projekty remontu, korespondencja urzędowa, zdjęcia Bonclera z
 1977 r.

22. Bibliografia

E. Raczyński, Wspomnienia Wielkopolski, Poznań 1843 r.
 Z. Ostrowska-Kęmbłowska, Pałac w Dobrzycy. Dokumentacja historyczno-
 -architektoniczna. PKZ O/Poznań 1963 r.
 A. Bartczak, A. Kopiński, J. Pietrzak, Badania archeologiczno-archi-
 tektoniczne pałacu i parku w Dobrzycy, gm. loco, woj. kaliskie,
 1990 r, mpis
 M. Jankowska, Dobrzyca, Park pałacowy. Studium historyczno-naukowe,
 Warszawa 1985, mpis
 S. Małyszko, Ł. Gajda, Majątki wielkopolskie, powiat pleszewski, T. II,
 Szreniawa, 1994.
 Ostrowska-Kęmbłowska Z., Architektura pałacowa drugiej połowy
 XVIII wieku w Wielkopolsce, Poznań 1969.
 Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, T. V, z. 19, powiat pleszewski

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

tekst ..... mgr STANISŁAW MAŁYSZKO 1999 r.
 imię, nazwisko, data, podpis

plan, rysunki ..... STANISŁAW MAŁYSZKO 1999 r.
 imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. .... STANISŁAW MAŁYSZKO 1999 r.
 imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów ..... MNR-Szreniawa

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

wkładka nr: 1, 2, 3, 4.

1. Miejscowość... DOBRZYCA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina ..... DOBRZYCA	PAWILON OGRODOWY-MONOPTER	cd opisu, zdjęcia
3. Województwo WIELKOPOLSKIE	w założeniu pałacowym	

wane; bemben (tambur) murowany z cegły ceramicznej. W podpiwniczeniu sklepienie ceglane, kopuła o kształcie zbliżonym do półkuli. Strop wnętrza otoczonego kolumnadą (podniebienie bębna) drewniany, belkowy, dawniej z podsufitką na deskowaniu (obecnie zlikwidowaną w związku z trwającymi pracami remontowymi).

Wieżba drewniana-krokwiowa, z osiowym drewnianym słupem zwanym mnichem; krokwie wsparte na mnichu a u dołu na murowanym bębnie.

Dach w kształcie spłaszczonej kopuły zewnętrznej, kryty blachą cynkową na podkładzie z blachy ocynkowanej, na deskowaniu.

Schody wejściowe-przyścienne, lustrzane, murowane z cegły ze stopniami zespalczonych, nieobrobionych gładów (dawniej było 8 stopni a po remoncie w latach 90. XX w. - siedem stopni). Schody do piwnicy-jednobiegowe, murowane z cegły.

W piwnicy i przyziemiu monoptera bruk ceglany.

Otwory okienne w strefie podpiwniczenia (boniowanego cokołu) półkoliste, okratowane (otwory ponownie otwarte w latach 90. XX w. po ich wcześniejszym zamurowaniu).

Drzwi wejściowe do piwnicy, współczesne metalowe, jedno-skrzydłowe, z detalami odwołującymi się do symboliki maońskiej (od lat 80 do 90. XX w. otwór ten był zamurowany

4.

5.

6.

7.

1. Miejscowość.....	DOBRZYCA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)		5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	
2. Gmina	DOBRZYCA	PAWILON OGRODOWY-MONOPTER( )		cd opisu,zdjęcia	
3. Województwo	WIELKOPOLSKIE	w założeniu pałacowym			

Pawilon ogrodowy monopter wzniesiony na rzucie koła, z ośmioma kolumnami ustawionymi przy jego obrzeżu, z przysściennymi schodami wejściowymi, lustrzanymi od południowego-zachodu (tam otwór drzwiowy do podpiwniczenia).

Bryła zwarta, w kształcie stojącego walca, podpiwniczonego, z kolumnadą nbsącą bęben, nakryty spłaszczoną kopułą. Elewacje otynkowane, z zachowanym detałem architektonicznym. Wysoki cokół pokryty boniowaniem, z wyjątkiem ścianki schodów zewnętrznych w którym otwór drzwiowy zamknięty od góry odcinkowo. Po obu stronach biegu schodów (ze stopniami z nieobrabianych gładów) w cokole półkolisty otwór okienny. Na podpiwniczeniu ustawiona kolumnada; osiem kolumn toskańskich (z kamiennymi bazami) niesie dwuczłonowy architrav, fryz tryglifowo-metopowy i wydatny, profilowany gzyms wieńczący z ząbkowaniem. Fryz fryglifowo-metopowy, z gładkimi metopami; pod tryglifami i tenią-regula z 6 łezkami.

Instalacji-brak.

10.

11.

12.

13.

1. Miejscowość..... DOBRZYCA
2. Gmina..... DOBRZYCA
3. Województwo..... WIELKOPOLSKIE

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
PAWILON OGRODOWY-MONOPTER( )
w założeniu pałacowym

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

zdjęcia

14.

15.

16.

Wkładkę założył: .....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

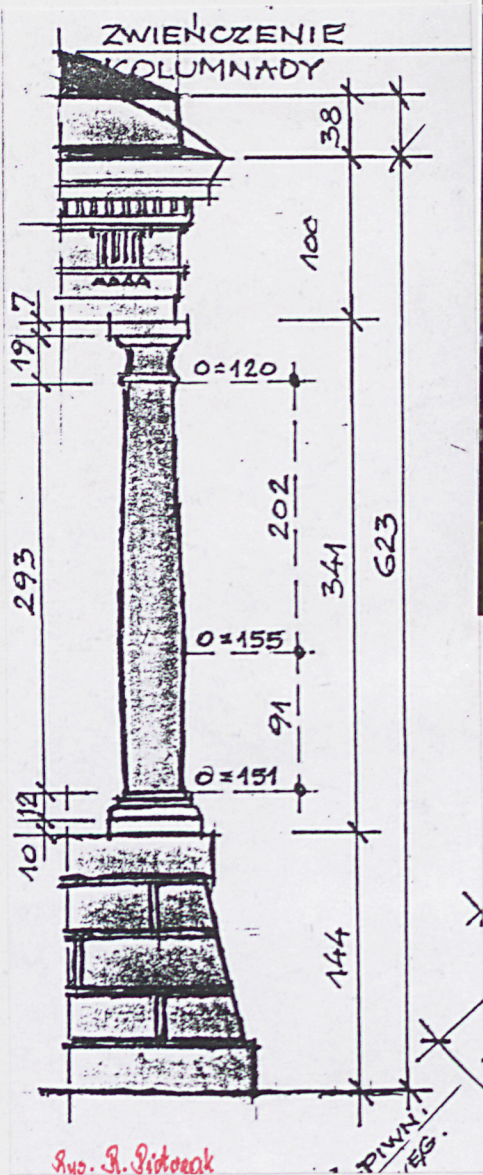
1. Miejscowość ..... DOBRZYCA
 2. Gmina ..... DOBRZYCA
 3. Województwo ..... WIELKOPOLSKIE

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
 PAWILON OGRODOWY-MONOPTER

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
 xero zdjęć z ok. 1991 r. fot. Małyszko

No. 2006.

